

A 2015-ös év képzőművészeti eseményeinek értékelése

Szerkesztette: **MULADI BRIGITTA**

Idén is megkérdeztük kollégáinkat – művészettörténészeket, esztétákat, kurátorokat, képzőművészeket, írókat – arról, hogy hogyan értékeli az elmúlt év képzőművészeti eseményeit.

Melyik 2015-ös kiállítást/fesztivált/eseményt/kezdeményezést találja a legkiemelkedőbbnek, a legjobbnak, és miért?

Melyik kiállítást/fesztivált/eseményt/kezdeményezést találja a legproblematisabbnak, legrosszabbnak, és miért?

ÁFRA JÁNOS (író, költő, kritikus)

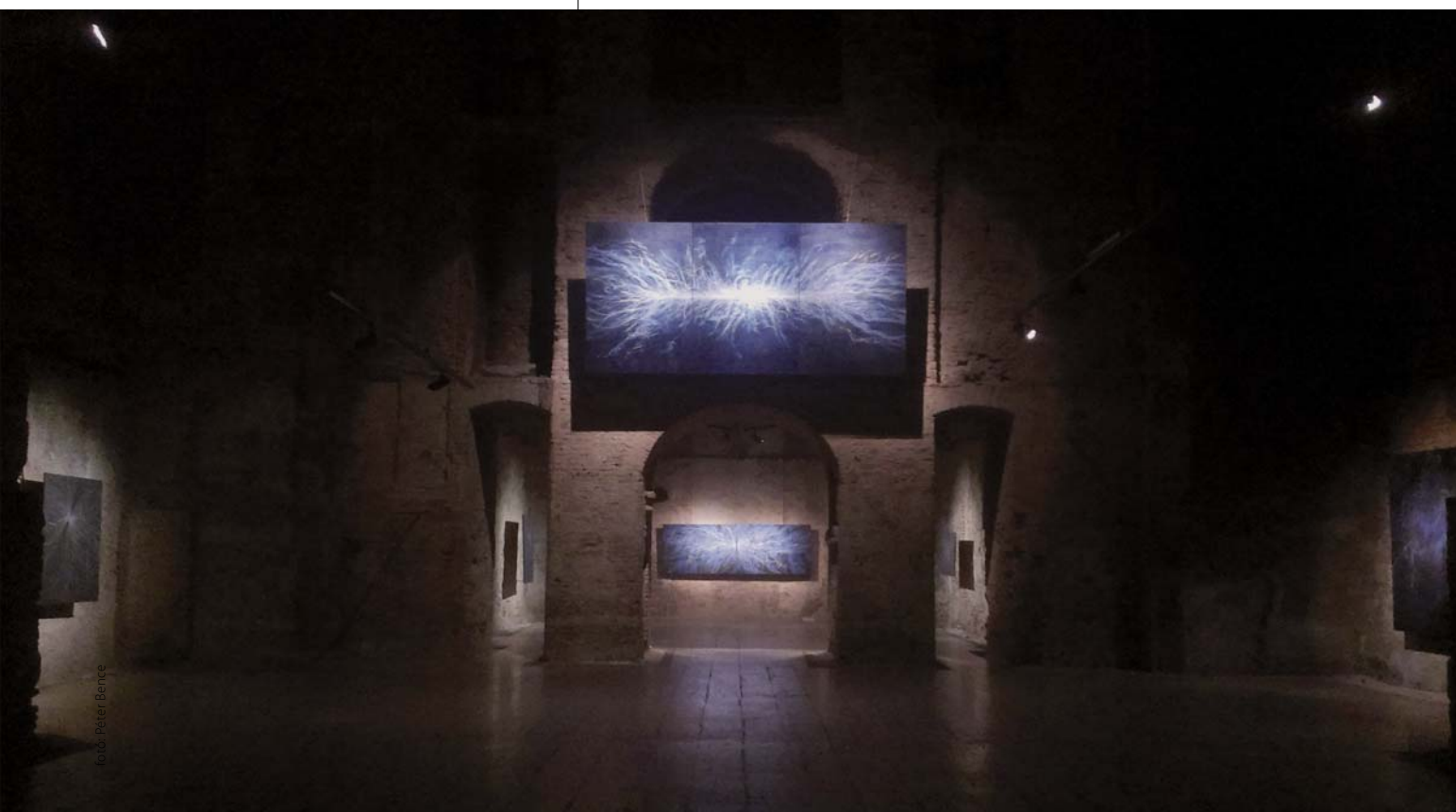
Szeretem, ha egy tárlat képes kimozdítani a preconcepcióimból. A *túlélő árnéka* című MNG-s *El Kazovszkij*-tárlat nagyívűsége, gondos installálása, didaktikus átgondoltsága felhívta a figyelmemet egy olyan életmű érdekességeire, amelynek addig nem tulajdonítottam különösebb jelentőséget. A MODEM Antal–Lusztig-gyűjteményből válogató, *Újratervezés* című kiállítása túl hosszúra nyúlt ugyan – ami a tárlat címe által is reflektált intézményi helyzettel magyarázható –, de szakmai igényessége

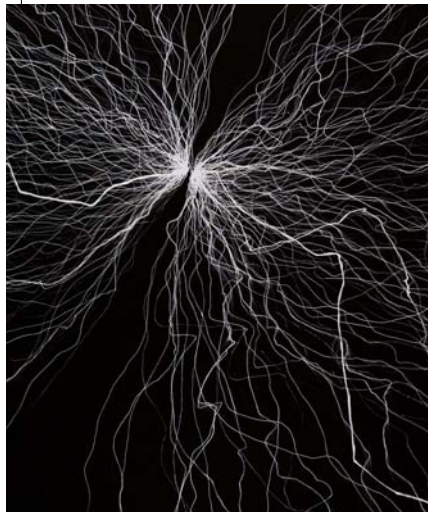
aligha kérdőjelezhető meg; különösen a harmadik szint minimalista és gesztusfestészeti munkákra koncentráló, színbeli és felületi sajátosságok alapján elrendezett anyaga volt rám nagy hatással.

A legelementárisabb erejű kiállítási élményt mégis a 90-es évek elejétől Magyarországon élő, japán származású festőművész, *Fukui Yusuke Tesla* című tárlatának köszönhetem. Keresve sem találhattak volna ennek a különleges, delejező erejű anyagnak a Kiscelli Múzeum hatalmas templomterénél ideálisabb környezetet. A technológiai mechanizmusok esztétikája és a technikának való alárendeltség veszélyei egyszerre váltak érzékletessé itt. A 2011-es fukusimai atomkatasztrófa hatására született képek sokszor két kézzel, párhuzamos, ellenirányú mozgásokkal létrehívott vonalrendszerekből álltak, a részben szimmetrikus felületek a Tesla-tekercecsek által keltett villámokra emlékeztető erőtereket idézték meg. A nagyerejű képcsoport kisebb darabjai erős kontrasztokra épültek: fekete lapokon tűntek fel a fehér krétavonalak.

A helyenként a látogatók fölé magasodó monumentális festményeken pedig izgalmas struktúrákká álltak össze a kék és szürke árnyalatokat használó, nonfiguratív hatású foltok és

FUKUI YUSUKE Tesla című tárlata a Kiscelli Múzeumban

vonalhálók. Nem láttam még ennyire szép szintézisét a nyugati konceptualizmusból eredeztethető gondolatiságnak és a japán kalligráfia hagyományából megörökölt vonalcentrikus formanyelvnek.

A Múcsarnok Schöffer-kiállításának szomszédságában bemutatott Vörösváry Ákos- és Csertő Lajos-tárlatok zavarba ejtő befogadói situációba kényszerítettek. Bármennyire is igyekeztem az MMA által preferált művészetszemléletről leválasztani, majd értékelni mindazt, amit láttam, képtelenség

FUKUI YUSUKE: Tesla

volt. Próbáltam paródiaként tekinteni az anyagra, de önreflexiónak nyoma sem volt. Ahhoz túl zavaros, életlen és átgondolt koncepció nélküli volt az installálás. Az egy dolog, ha egy kiállításról hiányzik az invencionalitás – mellesleg egyes tárgyak kifejezetten érdekesek voltak, csak épp belekeveredtek a giccserdőbe –, de sokkal súlyosabb problémák is látványossá váltak: a néprajzi, nemzeti és keresztény jelképeket megalomániába burkolva kisajátító tétnélküliség. Ha a talált tárgyak újrakontextualizálásában gondolkodó Vörösváry Ákos kéttucatnyi – Szűz Máriát vagy Jézust ábrázoló – szentképet kereszt alakba rendez, ráadásul kiemelt helyen, a Múcsarnok apszisában, az engem inkább elkésérít, mint gondolkodóba ejt, ettől szájbarágósabban már nem is lehetne fogalmazni. Vagy mégis? Pick szalámis zacskó kokárdával? Kéttucatnyi – külön-külön értékes etnográfiai értéket képviselő – kelengyész láda halomba pakolva? Köcsögök meg boroskannák szákszámra a polcokon? Egyszerűen

EL KAZOVSKIJ:
Hegyek szirénekkal,
olaj, farost, 59x79 cm

HUNGART © 2016

nem szabadna ennyire semmitmondó, eklektikus, hanyag módon elrendezett tárlatoknak teret kapnia ilyen adottságú kiállítóhelyeken. Mert ha ez megtörténik, az csak visszaigazolja a szakma képviselőinek félelmeit, hogy itt már tényleg mindegy a minőség, az ideológiának alárendelt installálás pedig szép dolgokat is képes tönkrevágni, s ez adott esetben önmaga paródiájába fordíthat át egy kiállítást.

CSEKA GYÖRGY (esztéta, kritikus)

Számomra két kimagasló eseménye volt a 2015-ös évnek, mivel igen különböző jellegű események, nem összemérhetőek, így két helyeztettem lenne az egyetlen helyre. Az egyik az *OFF Biennále*, ami egyfajta mérföldkő a magyarországi művészeti rendezvények piacán: először jött létre nem állami pénzből egy független, nemzetközi résztvevőket is bevonó, friss, aktuális és gazdag biennále, amelynek fontosságát az is adja, hogy egy olyan művészetet is megpróbált artikulálni, ami nem egy időtlen, esztétikai szférában lebeg, hanem ami ezer szállal kötődik aktuális politikai pozíciókhoz.

A másik rendezvény a *Túlélő árnyéka* – *Az El Kazovszkij-élet/mű* című kiállítás, ami egyértelműen nemcsak az éves hazai kínálatból magaslik ki, hanem nemzetközi szinten is összemérhető bármilyen tárlattal. Az egyébként páratlan súlyú, jelentőségű életmű újraolvasása, prezentálása, tálalása abszolút példaértékűnek, átgondoltnak, mélynek és mégis közönségbarátnak nevezhető.

Az év leggyengébb kiállítása a LUMÚ *Fényképezte Zsigmond Vilmos* című tárlata volt. Tisztában vagyok az alkotó filmtörténeti jelentőségével, ám fotográfiai kvalitásai a középszerűnél is alacsonyabbak. A tárlat kábító méretben, luxuskidásban prezentált egy vagy tökéletesen epigon (fiatalkori művek), vagy teljesen jelentéktelen, olykor bosszantóan amatőr, műkedvelő fotográfiai „életművet”.

FEHÉR DÁVID (művészettörténész)

Kevés kétségem van afelől, hogy 2015 legfontosabb művészeti rendezvénye Magyarországon az *OFF-Biennále Budapest* volt, így ha egyetlen eseményt nevezhetek meg a tavalyi évből, akkor mindenképp ez lenne az. Ugyan számos probléma és dilemma felvethető az OFF-fal kapcsolatban (ahogy erre korábban egy másik körkérésben magam is kitértem), mégis sikerült a szervezőknek egy olyan közeget teremteniük (emlékezetes kiállításokkal, meghívott külföldi szereplőkkel és vendégekkel), amely egy-egy pillanatra feledtetni tudta az egyre provinciálisabbá váló budapesti légkör visszasságait.

Ezúttal nem szeretnék egyetlen kiállítást sem negatív példaként kiemelni, viszont általános negatívumként említeném, hogy egyre kevesebb olyan – nemzetközi kontextusban is releváns – kiállítás látható Magyarországon, amely pozitív értelemben kiemelhető lenne. Ez a tény sokat elárul az egyre rezignáltabb és beletörődőbb közeg és az egyre rosszabb állapotban lévő művészeti intézményrendszer általános helyzetéről.

GRÉCZI EMŐKE (a MúzeumCafé főszerkesztője)

A Capa-beli *Jelentés* és az időkeretbe éppen hogy beleférő *El Kazovszkij*-kiállítás besorolása a legjobbakká közvéleményben szinte evidens, mégis (vagy talán éppen ezért) a *Privát nacionalizmus című* kiállítást választom, mert annyira okos, finom, stílusos, tanulságos, nyitott és európai volt, amennyire sok egyéb budapesti fesztivál és vásár lehetne – vagy szeretne lenni. Példaértékű volt a két helyszín (a Fővárosi Képtár és a Budapest Galéria Lajos utcai kiállítóhelye) összekapcsolása, a rétegérdeklődésre számot tartó kiállítás kreatív marketingje, a figyelem folyamatos fenntartása, ami ma már elengedhetetlen, ha valaki tényleg hatni akar a közönségre. A problémafelvetés aktualitása, a kurátori munka precizitása, az ismert művek itthon még nem látott ismeretlennel való összekapcsolása többször átélethető és minden alkalommal újragondolható élményt kínált.

Rossznak semmiképpen, viszont problematikusnak találom az április végi időszakot, amikor szinte egyszerre indult az OFF Biennále rendezvénysorozata és nyílt meg a

Műcsarnok Nemzeti Szalon kiállítása, amelyekről már jóval korábban is tudni lehetett, hogy a részvétel és/vagy a távolmaradás úgy hoz kényszerhelyzetbe művészeket, és úgy kezeli a szereplésüket politikai állásfoglalásként, hogy ez sokak akaratától független. Ezt támasztották alá a közösségi oldalakon a művészek között folyó, olykor személyeskedésig is fajuló viták, és ennek megfelelően alakult a két esemény kritikai reflexiója, amely mintha nem is tudott volna eltekinteni a programokra nehezedő politikai teherrel. A túlpolitizáltság és az a tény, hogy egyes alkotók nem ott szerepeltek, ahol „a helyük lett volna”, meglehetősen nehéz helyzetbe hozta azokat, akiknek művészeti, esztétikai szempontból kellett volna értékelniük a programokat. Ahogy az alapító, *Somogyi Hajnalka* nyilatkozott, „az első OFF-ot elvitte a saját létrejöttének sztorija” és ugyanez áll a *Szalonnra* is, amely formailag még csak meg sem felelt a szalonkiállítások rendjének (hiszen egyetlen kurátor válogatta az anyagot). Ha minden igaz, legközelebb nem találkozik a két esemény, talán akkor lesz mód az értelmükkel, lényegükkel foglalkozni.

REVOLUTION OFF

GYÓRFFY LÁSZLÓ (képzőművész)

A Lengyel Intézet Platán Galériájának amúgy is megbízható programjai közül kiemelném *Aleksandra Urban* és *Horror Pista Crowd Pleasers* című kiállítását, amely sajnálatosan reflektálatlan maradt a hazai művészeti sajtóban. Horror már jól ismert pseudo-infantilis táblaképei és diorámái a „lengyel-magyar betegség” (Nemes Z. Mária) jegyében jól illeszkedtek Urban kísértetiesbe forduló meséihez: a fiatal wroclawi festőművész friss és ropogós gótikus pop univerzuma több figyelmet érdemelt volna, akár már olyan nemzetközi karriert befutott harmincas művészek tükrében, mint *Jakub Julian Ziolkowski*.

Számomra a regionális együttműködésekben (ezen belül pl. a visegrádi konstrukcióban) való hálózatos gondolkodás egyébként is járható stratégiának tűnik a magyar művészek nemzetközi vérkeringésbe történő bekapcsolására, ám feltűnő az a figyelem-

BORSOS LŐRINC:

Mozdíthatatlan ország, 2010, installáció

OFF-Biennále,
DAN PERJOVSCHI:
The OFF Drawing, 2015

hiány – és ezzel áttérnek a negatívumként jelentkező hiányzó reflexiókra, ami ugyan nemcsak a 2015-ös évre jellemző, hanem általános probléma – és amely általában az ismeretlenebb külföldi nevek hazai bemutatóit kíséri a szakma részéről.

MULADI BRIGITTA (művészettörténész)

A túlélő árnyéka – Az *El Kazovszkij-élet/mű* számomra nemcsak az elmúlt év, hanem az évtized kiállítása volt, ami így 2016-ra átnyúlva minden mást lemosott volna a pályáról, ha ezzel a kérdéssel nem jutott volna eszembe a fény éve. Így három kiállítást említenék meg. *El Kazovszkij* életműkiállításán a szakmai tudáson és a szellemi energiákon túl (nehéz ezt egy szakmai közegben kimondani, de) valóságos érzelmekkel is megteltek a termek. A kurátorok, *Rényi András*, *Jerger Krisztina* és *Százados László* mindhárman szinte baráti kapcsolatban álltak a művésszel. Több alkalommal is meghallgattam, ahogy a tárlatvezetések, előadások, könyvbemutatók szereplői, például *Alföldi Róbert*, *Horváth Károly*, *Szilágyi Ákos* amolyan misztériumjátékot adtak elő személyes élményeiről, *El Kazovszkij* személyiségétől erősen érintettként színevez mondandójukat és a közönségnek a tárlatban töltött estéit. A siker titka természetesen a művész munkásságában rejlik, de a merész színek, a mozgalmas, bátor, dinamikus rendezés sokat hozott mindhez.

A második helyre nekem a fény évében rendezett két kiállítás került: az első, a *Több fény!* az Új Budapest Galériában *Paksi Endre Lehel* kurátor koncepciója alapján valósult meg. Hatalmas energiával teremtett szinte egy új kategóriát a kiállítások között, s az volt az érzésem, mintha ennek nyomán jött volna létre egymás után több remek tárlat is. Persze ez csak látszat, de tény, hogy *A Fény Nemzetközi*

**ALEKSANDRA URBAN és
HORROR PISTA**
Crowd Pleasers

BOLYGÓ BÁLINT:
Crystallized, 2013,
alumínium, akril, lézer, elektronika

HUNGART © 2016

Éve számos magyar alkotót helyezett tágabb összefüggésrendszerbe, és hívta fel rájuk a figyelmet, míg másokat, mint *Szvet Tamást* *Mélycsarnoki Fényidezés* című kiállításával emelt ki a sokaságból.

A fény évében ismerhettük meg *Orosz Márton* művészettörténész kiterjedt fényművészeti kutatásait is, aki az egri Kepes Intézetben rendezte meg *Fény(ny)elvek* című kiállítását egy széles körű nemzetközi fényművészeti anyagból.

Az év csalódása is sajnos ehhez a remek tárlathoz kapcsolódott, amiből kiderült, hogy a kultúrátámogatás gyengeségei mennyire rányomják a bélyegüket az egyéni és az intézményi produkciókra. A Kepes Intézet szűkös lehetőségei nem engedték meg a megfelelő reklámozást, az igényes bemutató így szinte nézők és visszhang nélkül került lebontásra. Nemcsak a katalógus hiánya volt fájó, de a honlapon sem volt megfelelő információ, és a helyszínen sem találtam a kiállításához tartozó szöveges dokumentációt.

NAGY GÁBOR GYÖRGY (képzőművész)

Egy olyan alkotótelepet emelnék ki, amiről kevesen tudnak, bár igen régen működik a horvátországi Krapanj szigetén. Remélem ír majd valaki részletesen is az itt készült munkákról, én viszont egy bizonyos itt készült munkát emelnék ki: *Koronczi Endre* csíkos nejlonzacskókból emelt „tutajának” prototípusát évekkal ezelőtt láttam egy videón, amit az alkotó a Facebookon osztott meg, és ahol a főszereplő a „minitornadóban” keringő, elszabadult nejlonzacskó volt. Aztán 2015 januárjában az Inda Galériában állította ki *Koronczi a Ploubuter Park* soron következő darabját. Itt már nemcsak egy nagyszabású installációt láthattunk, hanem az alapötlet reinkarnációi világító dobozokban elhelyezett akciófotók formájában is elemi erővel fejlődtek tovább. A csúcs viszont a „krapanji tutaj” volt, ahol a négy elemből legalább három találkozik.

© 2015 Koronczai Endre

Látva, ahogy a lebukó nap átvilágítja a vízen egyensúlyozó, szél dagasztotta zacskótutajt, olyan érzésem van, mintha újraéledtek volna az egykor az Adriát szántó csíkos vitorlás gályák, az egészet pedig az ötödik elem, a hatalmas szeretet keltette volna életre... Menő munka!

Továbbra is érthetetlen történet számomra a Dunakorzóra kihelyezett Roskovics Ignác zsánerfestőről készült szobor, amit ajándékba kapott Ungvártól az önkormányzat. A „bácsi” soha nem festett itt. De mindegy is. Sokat gondolkodtam, hogy könnyed eltávolítás helyett hogyan lehetne a helyzetet „megmenteni” – befesteni Van Gogh-os színekkel, vagy mögé, mellé, elé bronzból érdeklődő, fotózkodó turistákat tenni. Remélem ezzel a bejegyzéssel mindenki fantáziája beindul kicsit, mert ami most ott áll, az nagyon nem jó.

P. SZABÓ ERNŐ (művészettörténész)

A hódmezővásárhelyi Tornyai János Múzeum *Barcsay Jenő, a művész, a tanár* című kiállítása akár az év meglepetéstárlata is lehetett volna, ha az utóbbi évek vásárhelyi történései nem sugallták volna már korábban is, hogy kiemelkedő jelentőségű bemutatónak nemcsak fővárosi múzeumoktól, kiállítóhelyektől várhatunk. A kiállítás jelentőségét nem egyszerűen az adta, hogy a több mint háromszáz mű bemutatásával sikerült a több mint hat évtizedes pálya legkülönbözőbb aspektusait megmutatni, hanem az, hogy a kurátor, *Szabó Noémi* elég bátor volt ahhoz, hogy addig kevésbé értékelt periódusok fontosságát hangsúlyozza, a 30-as évek Szentendre környéki táj inspirálta kompozíciói közül jó néhány olyan művet bemutatva, amelyek évtizedek óta nem szerepeltek kiállításon. Lappangó műveket kutatót fel, s az anatómia közismert lapjai mellett olyanok is közönség elé kerültek, amelyek így, ilyen teljességben

aligha szerepeltek még együtt. Mindez együtt izgalmas képet rajzolt a 20. századi magyar művészet egyik utolsó nagy mesteréről – a festőről és a pedagógusról egyaránt.

Az év egyik legnagyobb érdeklődéssel várt eseménye volt a Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum pop art kiállítása, hiszen a *Ludwig goes Pop* című tárlatot korábban olyan rangos intézményekben mutatták be, mint a kölni, majd a bécsi Ludwig Múzeum. Az aacheni gyűjtő, Peter Ludwig és felesége, Irene a bécsi tárlat tanúsága szerint a világ egyik legfontosabb gyűjteményét építette fel a témában – izgalmas vállalkozás lett volna ezt a budapesti közönséggel is tudatosítani. Hogy ez nem sikerült, annak alapvetően az az oka, hogy a tárlat nem a pop artnak a kollektívában meglévő értékeire koncentrált elsősorban, hanem arra, hogy a gyűjteménnyel semmilyen kapcsolatban nem lévő kelet-európai művek bemutatásával, egy úgynevezett East Side Storyval toldja meg a kínálatot. A kevesebb néha több – érde-

KORONCZI ENDRE:
Ploubuter Park, 2015,
OpenAir installáció,
Krapanj (Horvátország) közelében

KEMÉNY GYÖRGY:
Gyerekkori önarckép, 1968,
farostlemez, vegyes technika,
assemblage, 140x100x8 cm

fotó: Berényi Zsuzsa

Kiállítási enteriőr az
EL KAZOVSKIJ-kiállításról

mesebb lett volna az eredeti történetnél, Ludwigék és a pop kapcsolatánál maradni. De ha már így történt, semmiképpen nem ártott volna látogatóbarát módon prezentálni a műveket: az egyes alkotásoktól távol elhelyezett képcéduláknak „köszönhetően” olykor még a munkák azonosítása is megoldhatatlan feladat elé állította a látogatót.

SINKÓ ISTVÁN (képzőművész, művészeti író)

A 2015-ös év számomra a nagy kulturális intézmények reprezentációjáról szólt, hisz elsősorban az év végéhez közeledve – a Múcsarnok, a Magyar Nemzeti Galéria, a Ludwig Múzeum is – ütős nevekkkel, reprezentatív emlékkiállításokkal vagy épp összefoglaló tárlatokkal jelentkezett. Közülük kettőt vártam különös érdeklődéssel a személyes érintettség okán. Mindkét alkotót ugyanis barátomként és nagyszerű kollégaként tiszteltem életükben, s sok közös beszélgetés, kiállítás fűzött hozzájuk: fiatalságom meghatározó alakja volt Samu Géza, és stúdiós életem kezdetétől fontos kollégája El Kazovszkij. Így talán nem csoda, ha az emléük előtt tisztelgő tárlatok várakozással töltöttek el. Mindkét kiállítás életműkiállításként jelezte magát, s bár Samu Géza anyagának összeállításához már a művek megtalálása, begyűjtése sem ment könnyen, várható volt, hogy nagyszabású felidézése lesz a magyar művészet e kiemelkedő alakjának. Nem lett az. A tárlaton barangolva (magam voltam a Vigadó Galéria termeiben) az foglalkoztatott, miért ez a kudarc, hisz a művek jók, az alkotások nagy része összegyűlt, mégis, bár Samu Géza szobrai – s két-három installációjának rekonstrukcióját – láttam, ő maga nem volt jelen. A spirituális „Én” eltűnt. Eltűntette a genius loci, a hely

szelleme, mely minden kortárs kiállítást levet magáról. A Vigadó Galéria, „a magyar művészet felkent temploma” (idézet F. Gy.-tól) alkalmatlan a mai magyar művészet bemutatására. A rideg, hodályszerű emeleti termek, a falak osztottsága, a beépíthetlenség, a steril eklektikus építészeti tér még egy Lossonczy- vagy akár egy Picasso-kiállítást is megölne, hát még egy organikus, anyagban, földben, növényben gondolkodó installációs művészt, mint ami Samu Géza volt. Minden megadatott (?) a szobrászt bemutatására, csak nem szerepelt a közeg, az anyag, a „rögvalóság”, mely ezeket a szobrokat sámáni erővel hatja át. Kisebbség nagyobb plasztikák, egy-két monumentálisabb darab, címek, egy igényes katalógus. Ennyi. Aki ebből kívánná megismerni a 70-es, 80-as évek organikus forradalmárát, a magával, az anyaggal és közeggel egyaránt viaskodó Samu Gézát, az másutt keresse őt. A tájban, a veleimi művésztelepen, Nagyatádon, a Stúdió régi, Rottenbiller utcai termeinek füstjében. Ma is ott van.

El Kazovszkij viszont váratlanul beköltözött a Várba. Az ő kiállításnak sikere nem az alkotó extrémnek tartható személyiségéből, az erre épülő bulvárszerű megközelítésekből fakad, hanem abból a kuratori és anyagi áldozatosságából, amivel a személyiséghez s nem a művekhez nyúlva létrejött egy valós apoteózis. Egy olyan alkotó „megdicsőülése”, aki fontos volt mint gondolkodó, érző szellem, izgalmas volt mint képben, térben, színpadban, installációban egyként alkotó művész, s mint többlakos ember, különös személyiségű lenyomata korunknak. A kiállítás egyetlen El Kazovszkij-képpé, művé összeállva valós, nem idealizált – bár talán kicsit túlságosan megemelt – képet adott e bonyolult személyiség alkotói területeiről. Nem volt nyoma kronológiának, még a képegyüttesek sem csupán mű- vagy témacentrikus módon jelentek meg. Egyszerűen felmutatták a teljes El Kazovszkij-oeuvre-t egy sajátos, de tőle nem idegen optikán át. Vele találkoztam, minden egyes ottjártamkor. Jót beszélgettünk filmekről, színházról, meg arról, hogy a lelke hová utazik.

FOTÓ: BERÉNYI ZSUZSA

SZÉPLAKY GERDA (esztéta, EKF Vizuális Művészeti Intézet docense)

A legjelentősebb képzőművészeti eseménynek a Csontváry-tárlatot tartom, ám elfogultságomra hivatkozva valami mást emelnék ki. Mégpedig az elmúlt év legizgalmasabb kortárs képzőművészeti projektjét, a *Jelentés* című kiállítást. Ambíciós vállalkozás volt a Ludwig Múzeum pop art-kiállítása, vagy a Magyar Nemzeti Galéria El Kazovszkij-tárlata is, azonban a rendezést mindkét esetben problematikusá tette a látványt piedesztálra emelő installálás (előbbi valamifajta „lakberendezői stílust” alkalmazott az így gyakorta nézhetetlenné tett képek felaggatásakor; utóbbi alárendelte az egyes mű autonómiáját az alkotói személyiség

érzéki bemutatásának). A Capa Központ tárlatán viszont Mucsi Emese háttérbe húzódó kurátori munkája dialogikus, szép térfelületeket eredményezett, és ami fontosabb: a művészek – *Esterházy Marcell, Forgács Péter, Gerhes Gábor* – a hatalom és az egyén viszonyának ma is aktuális problémáit esztétikailag érvényes módon, katartikus erővel tudták megfogalmazni.

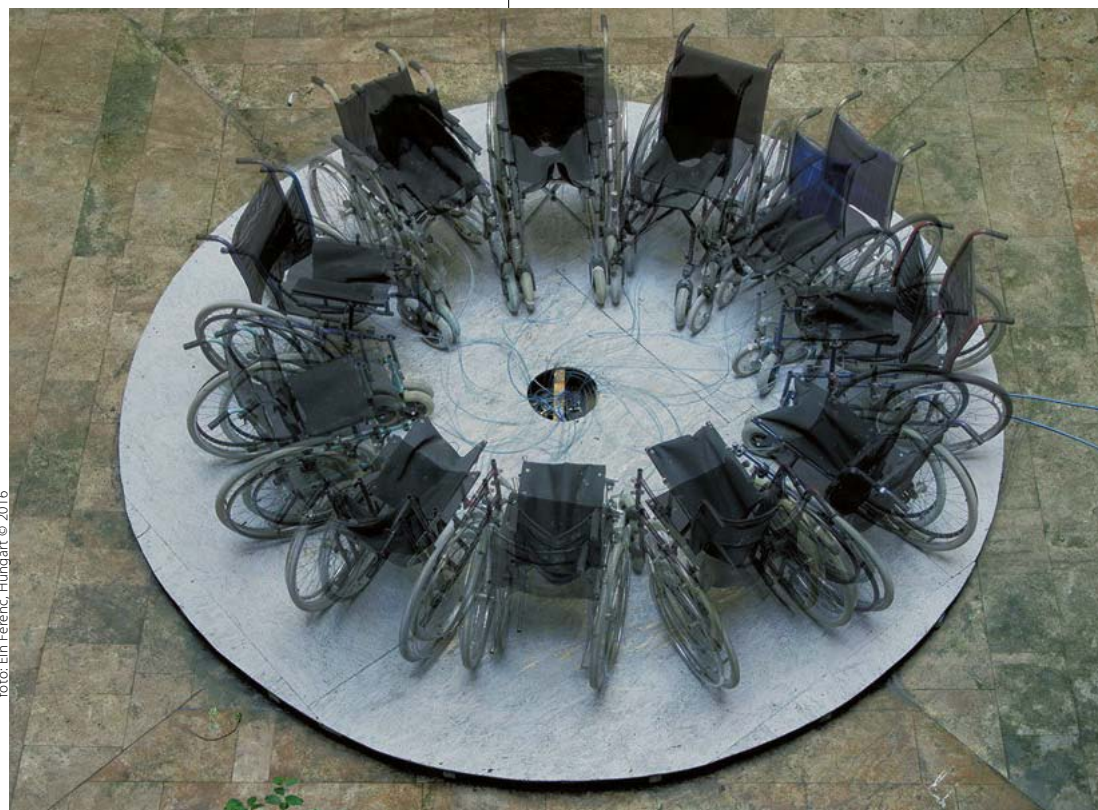
A Múcsarnok kiállításpolitikáját látom a legproblematicusabbnak, hiszen immár több mint egy évszázados koncepciója szerint kortárs képzőművészeti teljesítményeket kellene bemutatnia. A 2015-ös tárlatok azonban azt bizonyítják, hogy ennek az identitásnak az intézmény többé nem kíván megfelelni. Képzőművészeti, építészeti, iparművészeti, néprajzi érdekltségű kiállításokat tekinthetünk meg olyan, mára már klasszikussá vált alkotóktól, mint amilyen Zala György, Jože Plečnik, Schickedanz Albert, Aquila János vagy a csak két évtizede elhunyt, de a modernizmus örökségét képviselő Nicolas Schöffer. Sajnálatosnak tartom, hogy a kortárs, progresszív képzőművészet Magyarországon elveszítette az egyik legjelentősebb bemutatkozási helyét.

TOPOR TÜNDE (művészettörténész, az Artmagazin főszerkesztője)

Nekem az OFF Biennále a tavalyi év leginkább nagyra becsült kezdeményezése, és pont amiatt, mert példát mutatott a függetlenedésre és arra is, hogy létezhet szakmai összefogás, illetve meg tudta mutatni, hogy van támogató közeg.

De az is az OFF-hoz kapcsolódik, amit a legnagyobb problémának látok: a kommunikációképtelenséget a szakmán kívüli világgal. Bizonyos helyzetekben, pont ha a szélesebb közönség megnyerése a tét, meg lehetne próbálni mások fejével gondolkodni, és olyan nyelven beszélni és írni, ami nem riasztja el az egyébként érdeklődő laikusokat. De a kritikám nem csak a nyelvezetre vonatkozik: szerintem a válogatás is lehetne lelazultabb, nyitottabb a más szemléletű művek, eseménytervek iránt.

Részlet a *Jelentés* című kiállításból,
GERHES GÁBOR munkája

FOTÓ: Eln Ferenc, Hungart © 2016

PACSIKA RUDOLF:
Illetékesség, 2015
(installáció a 1053 Budapest,
Henszlmann Imre utca 5. számú
ház udvarán)